

Pozor, Trachinus Araneus!

V Barceloně 26. září 2011

Ahoj,

jen vám chci sdělit a popsat nehodu, která mne potkala minulou sobotu (17. září). Šnorchoval jsem u pláže Castelldefels (poblíž Barcelony), 20 metrů od břehu ve vodě hluboké asi 2 metry. Na písčitém dně jsem spatřil skupinku tří skvrnitých ostnatců (Trachinus Araneus). Skupinka se rozdělila a každý z nich směřoval jinam. Ponořil jsem se do hloubky asi 1,5 metru, abych si jednoho z nich prohlédl blíže, a v tom okamžiku ta ryba velmi rychle vyskočila z písku a dvakrát mne zasáhla svými jedovatými ploutvemi (jednou do tváře a jednou do hrudi) – nebyla to žádná náhoda, jednalo se o přímý útok. Neměl jsem na sobě žádný oblek ani jinou ochranu, jen masku, šnorchl a ploutve. Tak agresivní chování mě velice překvapilo... a byl to velmi, velmi bolestivý zážitek.

Ihned jsem opustil vodu a krvácející jsem spěchal do místní nemocnice na oddělení emergency. V této barcelonské nemocnici mne ošetřili, ale musel jsem tam i v neděli, neboť zánět se zhoršoval. Dostalo se mi intenzivního ošetření a dávali mi tam všechno možné (morfin, voltaren, atd.), antibiotikum (Amoxycillyn) a také Enantyum (proti zánětu). Teď již jsem již prakticky bez bolestí a z velkého zánětu v obličeji a na hrudi se poměrně dobře zotavuji. Zítra mám navštívit lékaře toxikologa z Národní zdravotní služby v Barceloně kvůli závěrečnému vyšetření. Zmíněnou nehodou mi naštěstí nevznikly prakticky žádné finanční výdaje.

Tuto nehodu oznamuji do DAN proto, aby se veřejnost dozvěděla, jak nebezpečná ryba žije ve Středozezemním moři a jak velký pozor by si měli dávat všichni, kdo budou šnorchovat nebo se potápět blízko zmíněného ostnatce Trachinus Araneus. Myslím si, že každý by si měl uvědomit možné riziko i následky (bolest byla až nepředstavitelná a dozvěděl jsem se, že následkem takového útoku může být i smrt). Tato zpráva je míněna i jako informace pro nemocnice, aby byly na podobné případy připravené a věděly i o nutném použití tepla, které významně zmírňuje bolest (a v odděleních rychlé pomoci nemusí být snadno k dispozici).

Děkuji.

Daniel Fuhrmann Verdaguer

Barcelona (Španělsko)

Ostnatec: Seznamte se s ním, abyste se mu mohli vyhnout

(Převzato z knihy *Animali marini pericolosi* (Nebezpečná mořská fauna) od profesora Ferruccio Chiesa, IRECO, 2002, str. 104-106.)

Ostnatci jsou druh ryb Osteichthyes, které patří do rodiny Trachinidae. Dosahují délky od 20 do 50 cm a vyskytují se v mírných a studených vodách Středozezemního moře, severního Atlantiku a Severního moře. V těchto oblastech jsou nejjedovatějšími živočichy. Nejběžnější a nejpočetnější z nich je **skvrnitý ostnatec (Trachinus araneus)**, který se vyskytuje pouze ve Středozezemním moři.

Ostnatci bývají zahrabáni do plochého písčitého mořského dna, z kterého jim vyčnívá pouze hlava neustále slídící po kořisti. Často jsou velmi agresivní, čím si vysloužili starou saskou přezdívku "mořská zmije". Dají se z nich připravit velmi chutné pokrmy, ale musí se zpracovávat velice opatrně, neboť mají 5 až 7 jedovatých hřbetních ploutví a také jedovatou ploutev skřelovou nacházející se na obou stranách těsně u žáber. Své erektilní hřbetní ploutve používají jako velice účinnou obranu proti jiným dravým živočichům,

ale také proti našlápnutí lidskou nohou.

Ostnatci používají své jedovaté ústrojí k útokům na kořist nebo proti rybám, které vstoupily do jejich území. Mnoho potápěčů hlásilo případy svého napadení a bodnutí jen proto, že se příliš přiblížili k jejich úkrytům. Účinky jedu ostnatců jsou hemolytické a neurotoxické. Zdaleka nejvýznamnějším počátečním klinickým příznakem je bolest: okamžitá pálivá bolest rychle se šířící od místa bodnutí (zpravidla na dolní končetině) směrem k místu připojení končetiny k tělu.

Bolest vrcholí po 20 - 30 minutách a v některých případech může trvat i déle než 24 hodin (výjimečně několik dní), teprve potom ustupuje. Úvodní intenzita bolesti a její okamžitý nástup může zapříčinit blouznění a dokonce mdlobu, což znamená pro plavce i potápěče nebezpečí utonutí.

Místní anesteze ani analgetika nebývají příliš účinné - užitečnější se ukazuje okamžité ponoření zasažené končetiny do velmi horké vody, a to do tak horké, jaká se dá vůbec vydržet. Na trhu neexistuje žádné specifické antidotum, proto je jedinou možností léčit příznaky a léčbu případ od případu přizpůsobovat potřebám konkrétní oběti. V podstatě povinně je třeba nasadit antibiotika a aplikovat protitetanovou injekci.

Jak poskytovat první pomoc a jak ji učit: First Aid for Hazardous Marine Life Injuries

Kurz DAN zvaný First Aid for Hazardous Marine Life Injuries je školení prvního stupně, kde se potápěči (ale i nepotápěči) naučí rozpoznávat nebezpečné druhy mořských živočichů, jak určovat jimi způsobená zranění a jak v takových případech poskytovat první pomoc.

Cíl kurzu

Cílem tohoto kurzu je vyškolit každého, kdo má zájem o metody poskytování první pomoci při zraněních způsobených zřejmě nebezpečnými mořskými živočichy. V kurzu se také probírají potenciálně nebezpečné druhy mořské fauny a jak se chránit proti zraněním, která způsobují. Tento program nabízí vynikající možnost získání základů pro následné pokračování studia podmořského života (pro odborníky i instruktory).

Cíle výuky

Po ukončení kurzu budou jeho absolventi umět:

- určovat čtyři druhy zranění způsobené nebezpečnými mořskými organismy
- vyjmenovat alespoň pět druhů jedovatých živočichů
- vyjmenovat alespoň pět příznaků otravy způsobené bodnutím/kousnutím/žahnutím
- popsat správnou metodu první pomoci při zraněních způsobených jedovatými mořskými živočichy
- vyjmenovat alespoň tři druhy mořských živočichů, které mohou kousnout potápěče
- vyjmenovat dva běžné příznaky kousnutí
- popsat správnou metodu první pomoci při kousnutí mořským živočichem
- vyjmenovat alespoň tři druhy mořských živočichů, které mohou způsobit podráždění
- vyjmenovat alespoň čtyři příznaky podráždění
- popsat správnou metodu první pomoci při podráždění způsobeném mořskými živočichy
- určit dvě podoby otravy jídlem "mořského" původu
- vyjmenovat alespoň tři druhy živočichů, které mohou způsobit otravu jídlem
- vyjmenovat tři běžné příznaky otravy jídlem
- vysvětlit, proč je nutné lékařské vyšetření v případě podezření na otravu jídlem
- popsat správnou metodu první pomoci v případě podezření na otravu jídlem

- vyhodnotit bezpečnost okolního prostředí
- vyjmenovat kroky používané k vyhodnocení bezpečnosti okolního prostředí
- poskytnout základní první pomoc (tj. zajistit dýchací cesty, dýchání, krevní oběh) zraněnému potápěči
- předvést správný postup při ošetření nemocných nebo zraněných potápěčů
- uvolnit dýchací cesty a udržovat dýchání zraněného potápěče (umělé dýchání)
- popsat důležitost použití dodatečného kyslíku při poskytování první pomoci zraněnému potápěči
- předvést metody zastavení krvácení, včetně aplikace tlaku (tlakové znehybnění, vyzvednutí zraněné části těla), ukázat body pro aplikaci tlaku
- lokalizovat a ukázat bod pro aplikaci tlaku pro zastavení vnějšího krvácení
- použít obvaz/y na zranění způsobená nebezpečnými mořskými živočichy
- předvést, jak se provádí druhotné vyšetření a jak se postupuje v případě šoku
- předvést metody pro tlakové znehybnění
- vyjmenovat součásti plánu pro záchrannou pomoc
- popsat alespoň pět způsobů nebo pravidel pro snížení nebezpečí poranění mořskými živočichy.

Hlavní cíle kurzu jsou zaměřeny na potápěče věnující se přístrojovému potápění, ale tento kurz je vhodný také pro kapitány člunů a přátelé i příbuzné, kteří mají zájem poučit se o možných nebezpečích souvisejících s mořskými živočichy, nebo se chtějí naučit poskytovat první pomoc a také chtějí vědět, jak zraněním těmito živočichy předcházet. V tomto kurzu se neprobírá CPR (kardiopulmonální resuscitace) a poskytování záchrany ve vodě. Jeho hlavní využití spočívá v naučení se správnému postupu potom, co se postižená osoba dostala na břeh nebo na palubu lodi.